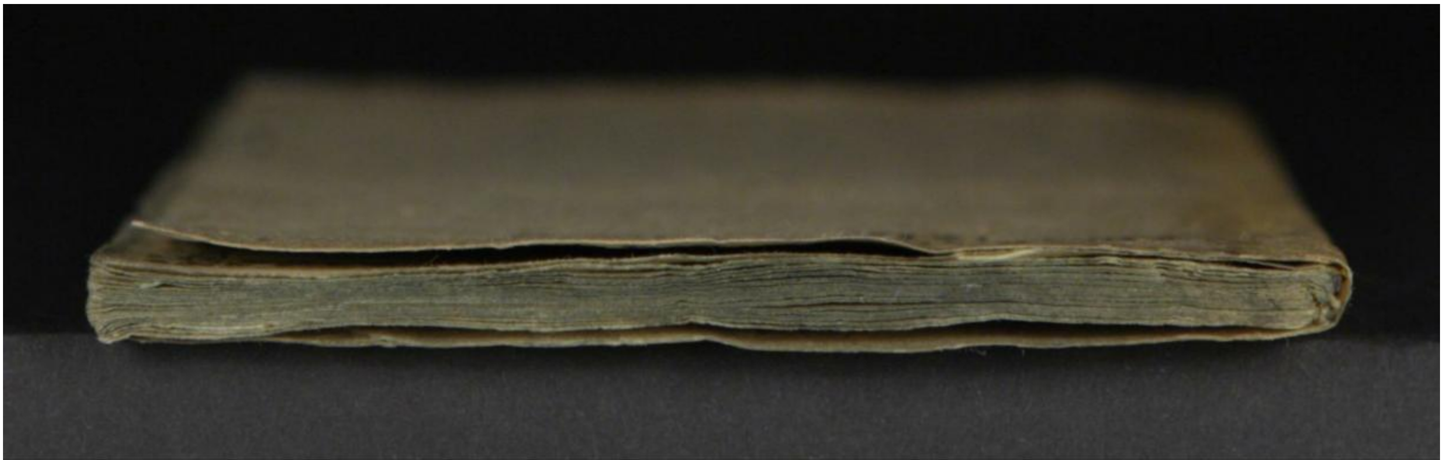
Caſp. Bartholini
Conſilium de ſtudio theologico
1630.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

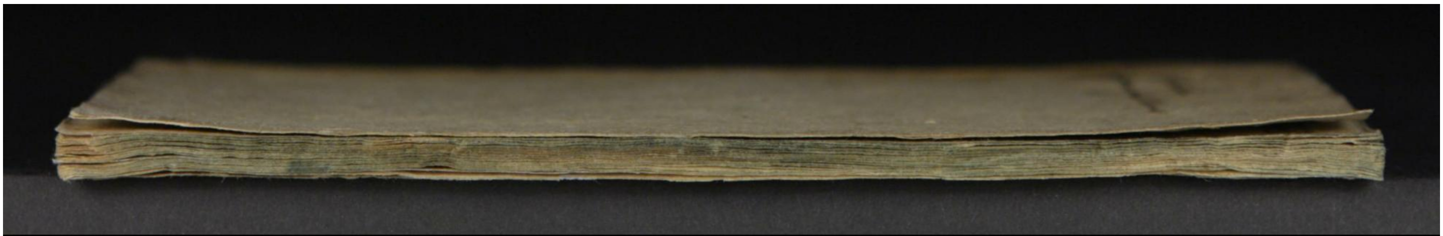
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

286 DA BOX

No 455.

M. Tuscher fecit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

De

STUDIO THEOLOGICO

COMPENDIARIA ET genuinâ tamen ratione incoando & continuando

BREVE

CONSILIUM

Autore

CASP. BARTHOLINO
S.S. Theologiæ D. & Prof. in Acad. Hafn. Ordinario.

WITEBERGÆ,
Exſcribebat JOHANNES HAKE.
ANNO M. DC. XXX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

*Reverendis, pietate, eruditione & pruden-
tiâ præſtantiſsimis Viris;*

PRÆPOSITIS

Eccleſiarum JESU CHRISTI in
Scania, Hallandia atq; Blechingia
Provincialibus, amicis atq;
fratribus plurimùm
honorandis

D. D. D.
Caſp. Bartholinus.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

DE STUDIO THEOLOGICO GENUINA ET compendiariâ tamen ratione, inchoando & continuando

BREVE CONSILIUM.

NOn fruſtraneam aut inutilem futuram hanc opellam nobis perſuademus, quòd cùm in tanta ubiq́ue ſtudioſorum Theologiæ multitudine vix centeſimus quisq́ue ad metam duplicato etiam ſumptu & labore pertingat; non pauci tamen ob viæ & methodi in ſtadio illo decurrendi ignorantiam propter viam magis quàm in via, immò extra orbitam & chorum, quod dicitur, crebris erroribus ac longis ambagibus ſaltantes facilius ad ſcopum pervenirent, ſi vel non ita illotis manibus in ſacraria ſapientiæ cœleſtis irruerent, vel intra cer-

Cauſa ra-ræ Eruditionis Theol.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

certos limites & cancellos progredientes, ſe ſcirent continere. Hinc fit, ut quidam poſt multorum annorum in hoc ſtudio labores, & vigilias, vix textum aliquem ex fontibus poſſint interpretari, multo minùs, quis ejus verus & genuinus ſit ſenſus, ex collatione locorum aliisque adminiculis explicare. V. G. Epiſtolam aliquam Apoſtoli alicujus, quam pii, ad quos ſcribebatur, illicò intelligebant, non niſi commentariis plurimis adhibitis intelligunt: imò ne ſic quidem; ob commentatorum diſcrepantes opiones: ut ſæpius recedentes, quàm cùm acceſſerunt, minùs intelligant. In dogmatibus fidei proponendis, quia non Biblia, ſed eorum loco & præ iis locos communes aliquot, & compendia aliqua Theologica (quibus ſuus locus eſſe poteſt, at non primarius) immane quàm jejuni! Quòd ſi aliquandò Biblia inſpiciunt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

unt, fruſtillatim inde aliquid excerpunt, & particulam tantùm conſiderant, quam vel ad locum aliquem communem, vel controverſiam decidendam vident citari. Quidam contenti ſunt Poſtillis ad docendam plebem, genuinum textus ſacri ſenſum aliunde non inveſtigantes, miſeri, tempore perſecutionis, ubi ad manus non ſunt Homiliaſtæ. In refutandis adverſariis non ad verbum Dei vivum confugiunt, quovis gladio ancipite penetrantius; ſed ad definitiones hominum, imprimis miſellorum ſcholaſticorum, ad libellos Eriſticos, ad diſputationes Sophiſticas, & id genus aliã debilia præſidia: cùm interim ipſa *ſcriptura utilis ſit non tantùm ad doctrinam, ſed etiam redargutionem & correctionem, ut perfectus ſit homo Dei, &c. 2. Tim. 3. 16. 17.*

Propoſitio. Quibus omnibus malis ut occurratur, breviſſimam methodum oſtendere animus eſt ad ſo-

lidam & veram ſapientiæ cœleſtis cognitionem perveniendi; non quod nos præ aliis ſatis feliciter illam olim ingreſſi ſimus, ſed quòd inſtar nautarum nos profiteamur, qui cum ipſi navi ad ſcopulum allisâ & elisâ vix ſalvi enatarint, aliis tamen ſolventibus rectè poſſunt conſulere, commonſtratis periculis.

Hujus methodi ſi quis ſummam ſcire volet, tribus verbis, immò uno poſſumus eam exprimere.

Summa Conſilii.

Tria enim requiſita potiſſimùm ſunt eò deveniendi. Si quæras de primo, reſpondeo, *Biblia*; ſi quæras de ſecundo, reſpondeo, *Biblia*; ſi quæras de tertio, reſpondeo, *Biblia*. Primò inquam *Biblia in lingua vernacula* familiaria pueritiæ reddenda. Deinde *Biblia in fontibus*, quorum notitia eſt inſtar commentariorum. Tandem, *Biblia cum Commentariis* melioribus. Aliàs fruſtrâ Petrus ſcriberet,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

ret, *2. Epiſt. 1. v. 19. nos benè facere attendentes Prophetico ſermoni q. lucernæ lucenti in loco caliginoſo, donec dies eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus noſtris.* Sic Paulus Timotheum ſuum laudat, quod à puero ſacras literas didicerat?

Diabolica ergo eſt vox Politiani, qui rogatus num Biblia legeret; reſpondebat, ſemel à ſe hoc eſſe factum, & quòd tempus nunquam pejus perdiderit: fortè quia ſtilus non placuit, quo tamen licet ſimplici in fontibus, nullus unquam ſub cœlo gravior, potentior, plenior. *Politiani impietas.*

Stolidiſſimi, qui apud Pontificios præſertim in Italia & Hiſpania etiam futuros Theologiæ Doctores arcent à lectione Bibliorum, non ſolos Laicos. Habui in Italia commenſales plurimos Theologiæ Doctores, quibus tamen non viſa Biblia; cùm quærerem qua ratione gradum conſecuti eſſent, reſpondebat unus, in *De Theologis quibusdam Pontificiis.*

via Thomæ: alter, in via Scoti. Idem ante Lutheri tempora in Germania contigiſſe teſtis eſt Aurifaber in præfatione ſuper colloq. Lutheri Anno 1569. Lutherum ſæpenumero recenſuiſſe, Caroloſtadium per octennium Doctorem Theologiæ ſalutatum fuiſſe, antequam Biblia legere inciperet; Et tamen in ſtatutis Collegii Theologici VVittebergenſis Academiæ ſcribitur inventus in diſputationibus atque examinibus ſufficientiſſimus. Immò teſtatur idipſum Pontificiorum Patronus, Albertus, Archiepiſcopus Moguntinus & Magdeburg; atq; Marchio Brandeb. in Epiſtola ad Roterodamum Anno 1518. præmiſsâ libello ejusdē de ratione perveniendi ad veram Theologiam, ubi inter alia ſcribit: *Tu tantus vir, his literis, hac induſtria communem Germaniam ab fœda Barbariei appellatione vindicas, immò tu divinam Theologiam ab illa anti-*

antiqua Germana in novam quandam & impuram aliquot jam ſeculis deformatam ſuo ſplendori reddis, ac priſcum in nitorem reſtituis. Quid enim deſiderari noſtra ætate potuit, quam ut emendatiora eſſent Novi Inſtrumenti exemplaria &c. hæc ille. Sed ut omnia explicatiùs pertractentur, ſequentibus requiſitis ſpecialioribus univerſam methodum ſtudium percurrendi Theologicum incluſum ibimus.

REQUISITUM I.
Preces & Pietas.

PRimum & primarium requiſitum ad veram ſapientiæ cœleſtis ſcientiam perveniendi ſunt *Preces devotæ quotidianæ* & toto vitæ tempore aſſiduæ pro divino auxilio in tam ſublimi & ſacro ſtudio impetrando. Absque hoc enim omnis noſtra in ſtudiis quibuscunque exercitatio miſerabilis eſt execratio. Omnino enim *ad omnia utilis eſt pietas, habens pro-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

miſſionem præſentis & futuræ vitæ. 1. Tim. 4. v. 8. Neq; enim humana diligentia aut ſapientia profunda Dei ſcrutatur, ſed Deus nobis illa revelat per Spiritum Sanctum. 1. Corinth. 2. Neq; humana voluntate allata eſt olim ſcriptura Prophetica, ſed acti à Spiritu Sancto loquuti ſunt ſancti Dei homines: Neq; ulla ſcriptura Prophetica eſt ἰδίας ἐπιλύσεως 2. Petr. 1. v. 20. & 21. Interim tamen hinc non ſequitur, quod ἀμαθεῖς (rudes vel ignorantes prima rudimenta & μαθήματα) ἀστήρικτοι & ἄθεσμοι accedere debeamus ad ſacræ Scripturæ interpretationem, nam & hoc damnat idem Apoſtolus 2. Epiſt. c. ult. Cum Davide igitur orandum Pſal. 119. v. 18. Domine revela oculos meos, ut aſpiciam mirabilia de lege tua, & v. 34. Da mihi intellectum ut cuſtodiam legem tuam. Et v. 135. Faciem tuam illumina ſuper ſervum tuum, & doce me juſtificationes tuas. Nam Dominus dat ſapientiam, ex ore ejus prudentia

Preces Davidis.

ac

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

ac ſcientia. Proverb. 12. *Quare ſi quis indiget ſapientiâ, poſtulet à Deo qui dat affluenter &c. Jacob. 1. v.5.* Ita precibus Salomon obtinuit ſapientiam: Daniel precibus à Deo impetravit, non propriâ ſapientiâ & ſtudio, interpretationem ſomnii, ne periret cum ſociis & aliis ſapientibus Babel, Daniel. 2.18. & ſeq. adjungatur etiam v. 30. B. Lutherus horas antemeridianas meliores ſtudiis aliàs aptiſſimas precibus impendebat. Certè niſi lucrum hac ratione in profectu ſtudiorum ſenſiſſet, minimè hoc fuiſſet facturus. Non enim hoc eſt bonas horas perdere, quum nunquam preces ſint fures temporis. Etiam lectionem interrumpat ſubinde precatio, Sancti Spiritus implorans opem, aut gratiarum actio ob beneficium, ſicubi te ſenſeris profeciſſe. Et quoniam Deus *caſtas pondus juſſit habere preces*, piè & caſtè vivendum, affectibus pravis reſiſten-

Salomonis. Danielis.

Lutheri.

Caſtitas & cordis puritas.

ſtendum, animus à vitiorum inquinamentis purus, ab omni cupiditatum tumultu quietus ſervandus: *aliàs non affulgebit lux Evangelii gloriæ Chriſti*, 2. *Cor.* 4. *Et animam impuram atq; malitioſam cœleſtis illa ſapientia non ingredietur, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit*, *Sap.* 1, 4. Unde ſcriptura *initium ſapientiæ timorem Domini appellat*, *Proverb.* 1, 7. Imò impio dicit ipſe Dominis: *Quid tibi, ut enarres ſtatuta mea, & aſſumas pactum meum in os tuum*, *Pſal.* 50, 16. & *Pſal.* 1. homini pio atque beato duplex ſtudium commendat: nempe ut ab impiorum conſortio ſe disjungat; atque ita deinde rectiùs legem Dei aſſiduè meditetur. Etenim ſi Hippocrates à ſuis diſcipulis mores exigebat integros: Si Julius Firmicus in re ſuperſtitioſa arcebat ingenium lucri & gloriæ cupidum, quantò magis purgatiſſimis animis ad hanc cœleſtis ſapientiæ ſcho-

ſcholam accedendum; *Exod. 19.* Populus Dei vocem procul auditurus jubetur biduo purgari; *&* *cap. 3.* accurrens Moſes ut videret miraculum ardentis rubi, non tamen conflagrantis, non priùs admittebatur eò, & ad divinum colloquium, quàm calceamenta pedum deponeret: Ita nobis quum Moſi de rubo Deus in myſteriis ſuis ſupercœleſtibus loquitur perſpicacius, ſi puri veniamus ad colloquium. Adſit ardor diſcendi perpetuus, adſit oculus fidei ſimplex & columbinus. Quod Pythagoræ numeros docenti præſtiterunt auditores; Tu multò magis Spiritui S. Doctori. Myſteria absq́ue impia cnrioſitate ſimplici fide adora. Procul abſit omnis faſtus, *nam Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam:* omnis gloriæ fames: non enim hominum ſed Dei gloria quærenda, omnis cœca temeritas, omnis pertinacia rixarum genitrix. In-

Diſcendi cupiditas.

Simplicitas.

Humilitas.

pri-

primis hocunum agendum, ut transformemur in ea quæ diſcimus ex ſacris, & formam doctrinæ fideli obſequio, vita ipsâ repræſentemus *Rom. 6. v. 17. 2. Tim. 1. v. 13. 2. Cor. 3. v. ult.* Hinc *Jacobus c. 1. v. 22. & ſeq.* monet, ut non tantum lectores vel auditores, ſed etiam factores verbi certatim omnes fiamus. Hinc *idem c. 3. v. 13. & ſeq. Si quis ſapiens & peritus in vobis, oſtendat ex bona converſatione opera ſua, in manſuetudine ſapientiæ. Si autem zelum amarum habetis & contentionem in corde veſtro, nè gloriamini & mentimini adverſus veritatem: non eſt iſta ſapientia deſurſum deſcendens, ſed terrena, animalis, dæmoniaca.* Et paullò poſt: *Quæ autem ſupernè eſt ſapientia, primùm quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, benè ſuadibilis, plena miſericordiâ, & fructibus bonis &c.*

Transformatio.

RE-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

Linguarum & artium ſtudia.

HOc requiſitum adeò neceſſarium eſt futuro Theologo, ut absq; eo ſit, tanquam hoſpes in regione ignotâ verſetur Biblia tractaturus. Imprimis linguarum ſtudium neceſſarium eſt, & earum præſertim, quibus Spiritus Sanctus hominibus locutus eſt. Alioquin nunquam hæretico & adverſario alicui os obturare potes: Cùm nulla Bibliorum verſio utrinque ſit recepta. Quamobrem *linguarum ſtudium* omnino neceſſarium eſt: Primùm

Hebreæ, ob libros prioris temporis Canonicos, qui eâ conſcripti: niſi quis verſionibus malè fidis adhærere velit, atque alienis oculis videndo & auribus alienis audiendo, pro corpore umbram, pro fontibus rivulos ſectari, id quod plebei & idiotæ facere coguntur, ſic Eſa. 19. Ægyptii rectè *Vſus Hebreæ linguæ.*

faci-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

faciunt, & ut laudati introducuntur, quòd diſcant loqui linguâ Canaan, ut poſſent Iſraeliticæ veræ Eccleſiæ intra Canaan audire atque intelligere myſteria. Eſt etiam utiliſſimum ſtudium linguarum aſſinium.

Chaldeæ & Syræ. *Chaldeæ*, ob capita aliquot Esdræ & Danielis &c. & *Syriacæ*, ob verſionem antiquam & utiliſſimam N. T. Deinde linguæ

Cræcæ uſus. *Græcæ*, ob libros poſterioris temporis, qui eâ ab Evangeliſtis & Apoſtolis ſunt concinnati; tandemque

Vſus Lat. linguæ. *Latinæ*, tum ob commentarios, tum ob ejus uſum apud Eruditos in ſcholis quotidianum. Itaque cognitio tituli crucis Chriſti (ita vocant tres celebres linguas, Latinam, Græcam & Hebræam) omninò neceſſaria eſt. In hiſce linguis, qui ratione non proletariâ ſed accuratâ verſatus fuerit, is ſciat ſe eximiè paratum ad ſacra accedere ſtudia, inque

iis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

îis pede inoffenſo poſſe progredi. Præparatio autem hæc & exercitatio in literis fiat ſtatim in pueritia atque adoleſcentia; alioquin adulti fontiū phraſiologias non intelligentes, aut de novo linguas diſcere, aut præ pudore vel tædio fontes fugiendo interpretibus fidere coguntur.

Qui parentum & præceptorum incuriâ ad ætatem aliquam pervenerunt linguarum ignari; nè ſic quidem hoc adminiculum negligant: Ne pudeat ad Elementa illa deſcendere: Nam & Cato jam ſenex ad Græcas animum applicuit literas. Immò Auguſtinus jam Epiſcopus & provectâ ætate ad Græcas literas reverſus eſt diſcendas, puero deguſtatas quidem, ſed faſtiditas: Et paſſim dolet ſibi non licuiſſe hebrææ notitiam addere. Interim licet Latinam duntaxat calleret, Græcam leviter attigiſſet, Hebraicam neque ſciret neq; ſperaret, tamen lib. 2. de do-

Senes linguarum ſtudioſi.

ctrinâ Chriſtianâ, harum cogniti-
onem ad ſacros codices vel intel-
ligendos vel reſtituendos neceſ-
ſariam pronunciavit. Origenes
jam ſenex hebraicè didicit: ma-
gno impendio & labore Hiero-
nymus. Et ſuperiori ſeculo ſenes
hisce ſtudiis ſe addixêre, Maſius,
VVidtmanſtadius, Mirandula, A-
gricola, Eraſmus, &c. Hinc *Melan-
chthon* ait: *Linguam hebraicam et-
iam ſenes didicerunt, ut Hieronymus,
Lyranus, Burgenſis, & noſtro tem-
pore Galatinus, Complutenſis, Veſſe-
lus, Capito, Rodolphus Agricola, &
multi alii.* Celebris Dominicanus
Bannes alicubi ait; in extremâ
ſenectâ hebraicam linguam ſe ad-
didiciſſe, nè amplius ab Hæreticis
derideretur. Et cum ante annos
non ita multos Jeſuvitæ & Ponti-
ficii reliqui rariſſimè hebraicè
docti eſſent, imò ob linguarum
ſtudia multùm paſſi quidam Pon-
tificii, ut Reuchlinus, Eraſmus,
Pagninus, Poſtellus, Arias Mon-
tanus

tanus & alii (adeò triſti iſtorum temporum facie, ut Græcè noſſe ſuſpectũ fuerit, hebraicè autem, propè hæreticum) hodiè diligentiſſimè eos in hæc ſtudia incumbere ſcripta illorum teſtantur. Et quid non facerent Evangelici, qui fontes ſolos æſtimant, & meritò quidem, ceu authenticos; Pontificis interim vulgatam verſionem latinam pro authentica ſalutantibus? *Novi*, inquit Lutherus, *quantoperè mihi contra hoſtes meos profuerit linguæ hebrææ notitia. Certè*, pergit, *quamvis exigua illa ſit, cum omnibus tamen totius mundi gazis Eam non commutarem.* Et idem: *numquid hoc te movet, quod ſanctiſſimi patres in explicandis ſcripturis adeò frequenter impegerunt? & licet ſubinde rectè aliquid dixerint, incerti tamen fuerunt, an videlicet in originali ita eſſet, ut illi interpretabantur, &c.* Melanchthon ait orat. *tomo 4 pag. 465. Reverendus vir Lutherus quàm*

Videatur Platina de Paulo 2. & Claud. Eſpenceus Epiſc. Gallus ad 2. Timoth. 3.

Iudicium Lutheri & Philippi de linguarum ſtudio.

graviter nos ad linguarum ſtudia ſæpe hortatus eſt, & negligentiam ſtudioſorum caſtigavit: videbat enim non aliam ad veterem barbariem reducendam magis compendiariam eſſe viam, quam ſi ſtudia linguarum interirent; & pag. 471 *Scio me vix primis labris deguſtaſſe hebraicas, græcas & latinas literas. Sed tamen hoc ipſum quod didici, quantulumcunq; eſt, propter judicium in religione omnibus mundi regnis, omniumque opibus longè antepono.* Rectè etiam Mercerus: *Hebraiſmorum ignorantia horrendos errores in Eccleſiam Dei invexit.* Abſolutis linguarum ſtudiis, ſtudia artium ſapientiæ ſæcularis, ſobriè & citra ſpinoſas Scholaſticorum quæſtiunçulas pernoſcenda, cumprimis: *Logica*, *Rhetorica*, *Phyſica*, (nam ſæpè ex ipſa rei naturalis alicujus proprietate illuſtris intellectus myſterii eſt) *Matheſis & Aſtronomia, ob ſtudia Chronologica, Coſmographica, & Hiſtorica, præſertim*

Sapientiæ ſæcularis ſtudium.

tim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

tim Hiſtorica *Eccleſiaſtica.* Quibus omnibus paulò diligentius, ad mediocritatem tamen, non ad curioſitatem, incumbendum, tanquam lucem non exiguam ſacris fœnerantibus. Nulli tamen hiſtoriæ prophanæ fidendum, niſi quà & ubi cum ſacrâ conſentit: Sic neq́ue amplexanda omnia profanorum Philoſophorũ dogmata; ſed meliora & ſaniora ſacris literis conſona: quæ non ab Ethnicis primùm inventa, ſed à populo DEI & ſanctis Patribus primitùs profecta Dei auxilio: qua de re videatur *Franzius de interpretatione ſcripturæ pag. 13.*

Quamobrem nimium in ſtudiis rerum ſecularium eſſe nolim ex profeſſo futurũ Theologum, memor & anguſtiæ humani ingenii, quodq́ue vita brevis, ars longa; & illius ex Veteribus Hebræis ſapientis, qui interrogatus, quantum operæ impendendum eſſet Græcorũ Philoſophiæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

atque hiſtoriæ, reſpondit: quantum & quoties liberet, modò non fieret die vel nocte: quandoquidem Dei conſilio meditandum ſit in lege Domini die ac nocte. Seneca verè dicebat, *Multos ignorare neceſſaria, quia non neceſſaria diſcunt.* Ergo certè cum dolore ſentio ac fateor, nimis magnam ætatis meæ partem in pernoſcendâ ſæculari ſapientiâ poſuiſſe, ſæpeque tacitus exclamo:

O mihi præteritos referat ſi altiſſimus annos!

Auguſtinus ait: *Tanta eſt Chriſtianarum literarum profunditas, ut in iis quotidiè proficerem, ſi eas ab ineunte pueritia usq; ad decrepitam ſenectutem maximo otio, ſummo ſtudio, mediocri ingenio conarer addiſcere &c.* Erasmus benè: *Mihi parum tutum videtur ad Theologiam deſtinato in profanis ſtudiis præſertim alienioribus conſeneſcere. Fit enim: ut qui palatum ac linguam multo abſynthio habent infectam; iis*

quis-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

quicquid deinde biberint ac ederint, abſynthium ſapiat &c. Ita qui bonam vitæ partem in Bartholis & Baldis, in Averroibus, Durandis, in Sophiſticis cavillationibus, in confuſiſſimis ſummulis ac collectaneis poſuerunt: Iis divinæ literæ non ſapiunt id quod ſunt, ſed quod illi ſecum adferunt. Et: Abſurdum videtur, cùm rem tractes ab omni ſapientia mundana longè diverſiſſimam, nihil crepare niſi Pythagoram, Platonem, Ariſtotelem, Averroem, & his profaniores authores, ad horum opiniones veluti oracula obſtupeſcere, &c. Hæc ille.

REQUISITUM III.

Bibliorum prima & puerilis pertractatio.

INterea verò dum puer linguis atque artibus operatur, eo tempore omnino lectionem quotidianam Bibliorum in lingua ſive vernacula, ſive latina, quando notior hæc & familiarior, con-

junget; ut à puero aſſueſcat ſacris literis: ſicut eo nomine Apoſtolus ſuum Timotheum commendat *in 2. Timoth. 3. v. 14.* quôd *à puero doctus fuerit ſacras literas quæ ipſum ſapientem ad ſalutem reddere poßent.* Atque hoc, mandato ipſius Dei, *Deut. 6. v. 6. & ſeq. ubi dicitur: Erunt verba hæc quæ ego præcipio tibi in corde tuo: & repetes ex filiis tuis, & loqueris de iis, quando ſedebis tu domo tua, & quando ambulabis per viam, & quando jacebis in lecto & quando ſurges &c.* Huc referantur alia dicta: ut, *Sinite parvulos ad me venire. Prædicate Evangelium omni creaturæ &c.* Proba certè eſt admonitio, utut Judaica: *Filius quinq; annorum accedat ad Biblia.* „Optandum itaqve eſſet, illud tempus quod inſumitur in pueritia in ediſcendis profanis verſibus, falſorum Deorum traditionibus perlegendis, commentitiis fictorum Heroum actionibus, à Græcis mendaciſsimis

pro-

proditis, quibus neque ad pietatem, neque prudentiam uſus aliquis inſignis, illud tèmpus, inquam, lectioni Bibliorum tribui, & hiſtoriis, ſententiis, dogmatibus ſacris ad unguem ediſcendis ac memoriæ infigendis, dum florida eſt adhuc teneris annis vis memoriæ & capaciſſimi puerorum memoriales loculi: non eſſet fortè quod adultiores facti de Præceptorum rigore conquererentur in onerandis memoriæ arculis & profanis nugis replendis; ut pauca poſtea ex ſalutari & cœleſti doctrina capere poſſunt.

An pueris legenda Biblia ſine explicatione?

Diligenter ergo in pueritia perlegenda Biblia, memoriæ mandanda argumenta præcipua & ſummæ librorum, hiſtoriæ & hiſtoriarum continuatio, ſententiæ, doctrinæ &c. Eaq; omnia ſæpiculè repetenda, ut inſtar orationis Dominicæ vel Catechiſmi teneantur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

Nec inconveniens putabitur juventuti ſacram ſcripturam legendam commendare ſine commentariis & explicationibus: cùm maximam ſui partem ſit illuſtris & perſpicua, imprimis in iis quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria. Si quæ ſubinde occurrat verborum, phraſium, idiotiſmorum &c. obſcuritas, curſum lectionis retardare non debet, ſed ſuo tempore modoque tollenda relinqui.

Paraphraſis Bibliorum Oſiandri.

Accedente aliquo judicio & linguæ Romanæ pollentiâ, legantur Biblia etiam latina cum perpetuis paraphraſibus Lucæ Oſiandri: quibus brevis & laudabilis explicatio exhibetur Bibliorum inſtar compendii ex commentariis majoribus Lutheri & Brentii, unde Paraphraſis Oſiandriana plerumque eſt deſumpta.

Ex verſionibus Latinis meliores ſunt Pagnini & Vatabli, licet

&

& illæ ſuis non careant vitiis, ut dicemus alibi.

Atque donec aliquod prodeat ſyſtema Theologicum genuinâ illâ formâ quam poſtulat Spiritus Dei, quâ de re videatur Janitor noſter Theologicus primus: paucorum dierum ſpatio revolvi & addiſci poteſt ſumma Doctrinæ Chriſtianæ ex Enchiridio Chemnitii, vel inſtitutionibus Catecheticis Dieterici, aut Cluveri, vel Mentzeri exegeſi in Auguſtanam confeſſionem, vel locis communibus Herbrandi aut Haffenrefferi, aut Chemnitii, qui tanquam pleniores & ſucculentiores præferendi: ita tamen ut ſemper præferantur Biblia, & libri illi ſymbolici ad ſacram ſcripturam tanquam ad obruſſam examinentur ac conferantur, non vice verſâ.

Compendia Theologica meliora.

Re

Bibliorum pertractatio in fontibus.

POſtquã eò usq; jam facti ſunt progreſſus, ut linguas dictas Juvenis probè calluerit, artes ſapientiæ ſecularis intellexerit, Biblia in lingua vel materna vel latina familiaria ſibi reddiderit, is ſciat ſe jam fractâ nuce ad nucleum properare.

Fontes quomodo legendi.

Quamobrem ad fontes ipſos ſe accingat ſtudioſè legendos, interpretandos, & ſenſum genuinum inde eruendum. *Studioſè* inquam, ut fiat *ἀνάγνωσις*, atque ut ait Chriſtus, *Scrutatio Joh. 5. v. 39.* & *Meditatio* ut habet Pſaltes Regius *Pſal. 1.* Diligentia, conſtantia & alacritas adſint. Si enim, ut eſt in Proverbio, Regum ac Principum literæ ter percurrendæ, ut genuinus ſenſus obtineatur; multo magis & ſæpiùs oracula divina ſolertiſſimo ſtudio pertra-

ctan-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

ctanda. Deinde magna cum devotione & reverentia ſcrutandæ & tractandæ ſunt ſcripturæ, quippe *in quibus*, ut Iſidorus ait, *Deus nobiſcum loquitur, ſicut nos in precibus cum Deo.*

1. Omnia requiſita de modo interpretandi ſacras ſcripturas probè obſerventur. Breviter & nervosè explicata videantur apud CL. Theologum, collegam & fratrem intimum meum, Dn. D. Brochmannum part. 1. Controv. contra Pontif. lib. 3. & ex iis aliqua uberrimè explicata exemplisq; illuſtrata apud Franzium de interp. ſcript.

2. Sine ullo præjudicio accedatur. Quantum enim hoc ſit obſtaculum, liquet ex diſcipulis Chriſti *Luc. 18. v. 33. & ſeq.* præoccupatis ſomnio Judaico de mundano & carnali Meſſiæ regno; & Judæis eodem faſcinatis *in 2. Corinth. 3. v, 14. & ſeq.* Quamobrem ſenſus non eſt importandus

in

in ſcripturas, ſed exportandus ex ſcripturis; & ſcriptura per ſcripturam explicanda. Unde *Hilarius lib. 1. de Trinitate*: *Optimus lector eſt, qui dictorum intelligentiam exſpectat ex dictis potiùs quàm importat, & retulerit magis quàm attulerit, neq; cogit id videri dictis contineri, quod ante lectionem præſumpſerat intelligendum*. Hæc ille.

3. Cura & *diligentia* requiritur. Solliciti enim de intellectu myſteriorum erudiuntur, reliquis Chriſtum non conſulentibus in ignorantia relictis. Videſis Matt. 13. v. 11. & ſeqv: Marc. 4. v. 10. & ſeqv: Johan. 5. v. 39. Actorum 17. v. 11.

4. In collatione locorum & vi atque proprietate vocis cujusque enodandâ, præter *Lexica* (quæ plerumque imperfecta mutilaq;, ideoque ex ſcripturâ concinnanda & corrigenda) utiles ſunt *Concordantiæ* 1. *Hebraicæ* Rabbi Mardochæi Nathanis: quarum ſi-

quis

quis latinam interpretationem
requirit, eam Anthonius Reuch-
linus prodidit ſub titulo, Capita
concordantiarum, & nuper Ma-
rius de Calaſio in ſuis concor-
dantiis Hebraicis; qui inſuper
præclaram operam præſtitit in
addendis convenientiis lingua-
rum vicinarum Orientalium, &
varietatibus verſionum, Græcę 70
& Latinæ tum vulgaris tum Pag-
nini. 2. *Græco-latinæ* Novi Teſta-
menti Henrici Stephani. 3. *Lati-
næ variæ*, imprimis maximæ, quas
Vechelus & Martinus excude-
runt. Huc etiam faciet Lexicon
Theologicum, quod Flacius edi-
dit ſub titulo *Clavis ſacræ ſcriptu-
ræ*, quo opere ſine diſpendio
ſtudioſus Theologiæ carere non
poteſt, utut more Concordanti-
arum Latinarũ vocibus vulgatæ
Latinæ verſionis utatur. Ad vim
vocum ſeu nominum proprio-
rum explicandam conducet O-
nomaſticon Chytræi; cui ſimile
con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

Concordantiis ſuis ſubjecit Calaſius.

5. Si quis in fontibus mediocriter ſaltem exercitatus eſt, plurimum juvabitur Bibliis Pagnini & Ariæmontani, ubi Hebraicis & Græcis fontibus ſtatim interlinearis verſio eſt appoſita, Item pro rudioribus & iis qui ex profeſſo non ſunt futuri Theologi, Biblia Hebraica Hutteri facient: ubi in ſingulis vocibus literæ radicales diſtinctis typis ſunt expreſſæ, nempe plenIs; Serviles autem hiulcis; Deficientes & quieſcentes minore charactere in ſuperiore punctorum atque accentuum ordine reperiuntur.

Ordo legendi Biblia.

6. Initium faciendum à libris Novi T. & poſtea ad V. accedendum. Impleta enim ſunt in N.T. quæ de Chriſto ſcripta ſunt in Moſe, Prophetis & Pſalmis, ipſo ſervatore hoc aſſerente. Hinc Judæi nihil penè intelligunt ex V. T. quia N. contemnunt atque igno-

ignorant. Quod in veteri eſt ut umbra, in N. T. res ipſa & lux eſt. Hinc B. Lutherus in Gen. cap. 16. *Cum rerum ſacrarum cognitione deſtituantur Rabini, prorſus negligendi ſunt &c.* & paulò poſt: *Porrò voco notitiam rerum aliud nihil quàm notitiam N. T. eo benè cognito patet univerſa Veteris T. ſcriptura.* Et paulò ante: *Etſi igitur Grammaticam norunt (Rabbini) tamen ſententiam veram ſcripturæ non norunt. Eſt eis ſcriptura, ut Eſaias ait, liber quem non poſſunt legere. Non autem accipienda ea hoc modo ſunt, quaſi Grammatices ſtudium damnem, quod omninò neceſſarium eſt, ſed niſi cum Grammatica etiam res ipſas diſcas, nunquam fies bonus Doctor. Oratio enim, ut ille dicebat, in pectore, non in ore naſci debet.* Item in Gen. c. 20. v. 16. *Qui jura non didicit, forenſia vocabula nullo modo intelligit; ſic medicina ſua habet propria vocabula, ſic Aſtronomia, quæ nemo intelligit, niſi res prius teneat: Certùm autem eſt Ju-*

De Rabinorum in re ſacra inſcitia Lutheri judicium.

dæos poſt negatum Chriſtum amiſiſſe res: nihil igitur ſani docere poſſunt, & fruſtra in Grammatica ſe torquent: ſæpè unum vocabulum in decem ſignificata partiuntur. Hæc veriſsimè Lutherus.

REQUISITUM V. Commentatorum in Biblia pertractatio.

HOrum quia plurimi ſunt, tùm ex patribus, tùm noſtri ſeculi Orthodoxis, item Pontificiis, Calvinianis &c: quorum potiſsimos vide enumeratos in Biblico noſtro apparatu; paucos eosq; bonos in conſiliũ adhibebis: non quòd fontibus quicquam vel derogare vel præſcribere poſſint, ſe ut in opinionum & diſputationum multitudine deprehendere queas conſenſum eorum, qui propiùs ad ſenſum ex fontibus ad te erutum accedunt: Imprimis commendata eſſe debent, quæ in libros ſacros ediderunt Lutherus, Bren-

Meliora in libros ſacros Commentaria.

tius

tius, Flacius, Hunnius, Arias Montanus, & Mercerus: atque ad conjungenda Chronologica Veteris T. Salianus; Novi autem T. Centuriæ, Magdeburgenſes, & Annales Baronii. Uſus Commentatorum eſt propter difficiliores locos, in quibus etiam multi Eruditiſſimi multùm deſudant: *nam diviſiones ſunt gratiarum & unicuiq; datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem &c. 1. Corinth. 12. v. 4. & 11. & nullius prophetia* ſeu explicatio *pro nihilo habenda, in 1. Theſſ. c. 5.* Aliàs continuata lectionis Biblicæ lectio nullo die intermittenda, quæ ſi annorum aliquot ſpatio adhibita fuerit, ipſe longè rectiùs difficilem aliquem locum explicabis, quam pleriq; ex commentatoribus.

REQVISITUM VI.
Patrum & Polemicorum lectio.

HOs jungo: quia vix quisquam eſt ex patribus, quin polemi-

ca ſcripſerit contra ſui temporis
Hæreticos. Niſi otio abundave-
ris, parca ſit horum lectio: & tùm
præcipuè, quando putas te omnia
in Bibliis intellexiſſe & reperiſ-
ſe, quæ dubitationem apud ali-
os habent. Etenim vix quiſquam
eſt ex patribus, quin nævos ſuos
habeat, plurimos ab ipſis etiam
Pontificiis deprehenſos. De le-
ctione Patrum videatur *Oratio*
De Patribus Erasmi judicium. *Chemnitii L. C. præmiſſa.* Eras-
mus de optimis quibusque patri-
bus ſcribit: *Homines erant, quædam*
ignorabant, in nonnullis hallucinat
ſunt, dormitarunt alicubi, nonnull
dederunt utcunq; vincendis hæreti
cis, quorum contentionibus tum fer
vebant omnia. Præterea vix quiſ
quam eſt horum cujus falſo titulo no
permulta circumferantur, atq; ade
quod eſt impudentius, cujus libri
non multa permixta ſint aliena. Hæ
ille.

Ad Eriſticos & Polemicos no
ſtri ſeculi adeò non duco, ut pot
ù

ùs avocare velim, memor illius Apoſtolici 1. *Cor.* 11. *v.* 16. *Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſiæ Dei.* Lectione tamen digna ſunt ſcripta Polemica Chemnitii, videlicet examen Concilii Tridentini; de duabus naturis in Chriſto; & de Cœna: Præterea Hunnii ſcripta tam Polemica quã didactica ſucco & ſanguine plena ſunt: quamquã alia aliorũ etiam quamplurima commendatione digna ſunt, quib. tamen perlegendis unius hominis ætas in Bibliis occupanda non ſufficit. *A contentioſis autem quæſtionibus abſtinendum eſt*, ſicuti Paulus ſollicitè admodũm Timotheum ab iis deterret 2. *Tim.* 2. quando non vult verbis contendi (λογομαχίας vocat) *eo quod ad nihil conducat, niſi ad ſubverſionem auditorum v.* 14. Et mox ubi juſſerat eum rectè ſecare verbum veritatis, addit: *Inanes autem vocum vanitates devita*

1. Timoth. 6. v. 4. ex ejusmodi quæſtionibus & verborum pugnis naſci ſcribit invidiam, contentionem, blaſphemiam, ſuſpiciones malas, conflictationes hominum mente corruptorum, veritatis expertium &c. Sic ubi Tit. 3. v. 9. multa monuiſſet quæ ad pios mores faciunt, etiam atque etiam admonet, *ut ſtultas quæſtiones & genealogias & contentiones & pugnas legales tanquam inutiles & vanas rejiciat.*

REQUISITUM VII.

Theologorum, Concionatorum, aliorumque qui vivâ voce docent, ſedula atque attenta auſcultatio.

SUfficiant hîc verba inſignis Theologi, VVolfg. Franzii tractatu de interpret. ſcriptur. pag. 14. & 15.

Pleriq; (juvenes) *ilicò ex Academia diſcedunt, coëmtis Poſtillis & libris aliquibus Theologicis. Viva vo-*

ce

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

ce interpretantem paginas ſacras audiverunt nullum, ſed in Theologicis evadunt ἀυτόχθονες & ἀυτοδίδακτοι, quos totus mundus infelices eſſe, & multa inconvenientia gignere proclamitat. Tales etiam num gloriam Dei ritè & in ſolidum quærere poſſint, num adhortari alios ad ſolidæ pietatis ſtudium, judicent qui non ſunt ex profeſſo Theologi. Mihi non eſt dubium, quin ſint ſæpe numerò publicarum calamitatum in orbe terrarum continuanter & graviter graſſantium cauſæ præcipuæ iſti, qui Theologiam ex ſuggeſto docent, qui ad pedes Theologorum Academicorum, ad quos patrocinio ſuorum fautorum ablegati fuerant, nunquam ſederunt, & nec per horas quidem omnino paucas iis auſcultandis operam ullam navarunt.

An non etiam videndum ſit iis, qui jus patronatus obtinent & poteſtatem eligendi miniſtros verbi habent, ne ejusmodi ἀδιδάκτους recipiant, judici-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

dicium cuivis committo gloriam Dei, Eccleſiæ publicam & privatam utilitatem amanti, citra affectus. Navis gubernatorem nemo creat niſi idoneum: cur itaq; in hac parte animarum multarum ſalutem concernente adeò volens cæcuties? Hæc Frantzius,

Sixtinus Amama, Profeſſor Franecheranus, videtur hiſce verbis commotus, ut parænesin (in quâ & Franzium citat, & complura Franziana ex dicto libro reperire licet) ad ſynodum provincialem Anno 1624. perſcriberet Belgicâ linguâ, de non admittendis ad S. miniſterium, niſi idoneis, atq; in Bibliis, linguis &c. mediocriter verſatis: ob quam parænesin ſynodus non tantùm gratias per Hardenbergium ſingulariter agendas cenſuit: verùm etiam ſtatim decrevit, ut in poſterum ad ſacrum miniſterium non admittantur, niſi qui præter teſtimonia ſenatus Academici, etiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

iam Theologiæ Profeſſorum atq;
aliorum de profectu conteſtantia
exhibere poſſint: Quod utinam a-
libi etiam obſervaretur, plures
utiq; eruditos eccleſiæ haberent
miniſtros.

REQUISITUM VIII.
Doctrinarum & locorum communium collectio.

EX omnibus autem lectis, au-
ditis & penſitatis, utile fuerit
juxta ſeriem Alphabeti do-
ctrinas & locos communes colli-
gere, in quos omnia vel præcipua
lecta aut audita, veluti nidulos
quosdam digeras: quò promptius
ſit, ubi videbitur, quod voles vel
promere vel recondere. Hac u-
ſum fuiſſe ratione D. Hierony-
mum, eruditi ex ſcriptis ejus anim.
adverterunt. Ex ejusmodi lo-
cis promptiſſi mum deinde fue-
rit, tanquam ex cellulis depro-
mere, unde vel conciones ad po-
pulum formare, vel publicè in

ſcholis perorare, prælegere, diſputare, vel opera varia ad prælum concinnare quis poſſit.

Nè quod reliquum eſt pagellarum, vacuum in conſpectum Lectoris prodiret, Magni illius Theologorum Coryphæi, D. Martini Lutheri p.m. Teſtimonia ad illuſtrationem Conſilii hujus facientia ſubjicere placuit.

TOm. 1. Lat. fol. 166. a. Cùm ſcriptura ſancta velit in timore & humilitate tractari, & magis ſtudio piæ orationis penetrari, quam acumine ingenii: impoſſibile eſt, quod ſine damno ſint, vel ſuo proprio vel aliorum, quos docent, qui nudo ingenio freti, in eam irruunt illotis pedibus ſicut porci, tanquam ſit humana quædam ſcientia, adeò nullo reverentiæ diſcrimine verſantur in illa. Inde veniunt tot promptuli ad docendum, qui ſtatim cognita Grammatica, Theologiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

am ſine omni ſtudio profitentur, dicentes: Hem Biblia! res facilis eſt.

Tom. 2. in Geneſin fol. 85.a. in cap. 17. De principum Epiſtolis proverbio dicitur, ter eſſe legendas, ſed profectò DEI EPISTOLAE, ſic enim appellat ſcripturam Gregorius, ſepties ter, imò ſeptuagies ſepties, ſeu ut plus dicam INFINITIES LEGENDAE SUNT, quia ſunt divina ſapientia, quæ non ſtatim primo intuitu poteſt comprehendi. Si quis obiter tanquam res notas & faciles legat, ſeipſum decipit.

Tom. 2. lat. pag. 237. b. Hoc didici, ſcripturam eſſe eam, quæ nullius ingenium, nullius eruditionem, nullius diligentiam, nullius ſanctimoniam non in multis fallat & ſuperet, atq; cum omnibus etiam parvulis ſit expoſita ad ſatietatem usque, magnis tamen ſemper ſepoſita eſt ad eſuriem, ut veriſſimè & ſapientiſſimè di-

xerit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

xerit Gregorius, ſcripturam eſſe fluvium, in quo agnus peditat, & elephas natat, nec in ea fœdius nec perniciosi9 erraverunt quam qui ſe nihil in ea erraſſe præſumſerunt, nec feliciùs & ſalubrius in ea profecerunt, quàm qui timuerunt ſe in omnibus errare. Sapientia enim eſt, cujus principium timor Dei, quæ intellectum dat parvulis & ſapientiam ſapientum reprobat.

Tom. 4. lat. fol. 416. b. præfat. in pſalmos graduum. Excutiamus iſtam philautiam, & humiliemus nos coram ſpiritu ſancto, ac fateamur hanc infinitam ſapientiam eſſe, quæ non poſſit exhauriri, etiamſi vitam omnem in diſcenda ſcriptura deponamus. Etſi enim aliquam cognitionem habemus Dei gratia: tamen quia quotidiè quaſi nubibus tentationum obruimur, ſemper AD HUNC FONTEM, IMO AD IGNEM HUNC PERCURRENDUM EST, UT RURSUS CA-

LEFI-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

LEFIAMus, neque aut Satanæ aut carni noſtræ indulgeamus, ut obruantur primitiæ ſpiritus.

Tom. 2. lat. fol. 428. b. Meum conſilium ſit, qui ſacras literas non poteſt certo ſenſu tenere, eas dimittat. Tutius eſt, cum laicis ignorare eas, quam incertas habere. Incredibile eſt, quantas moleſtias Satan per eas faciat morituro, ſi ambiguas habeat.

Tom. 4. fol. 293. b. Unusquisque noſtrum videat, ut ita ſcribamus, legamus, doceamus, diſcamus, ne relictis Bibliis denuò nobis acervemus Patres, doctores, concilia, decreta, articulos Decretales & colluviem humanarum traditionum & opinionum.

Tom. 2. Epiſt. fol. 95. & 96. Sufficit Chriſtiano ad confutandum errorem quemlibet dicere, *ſcriptura non habet*, &c. Sic *Hieronymus*: Hoc de ſcripturis autoritatem non habet: ideò ea facilitate contemnitur, qua probatur, &c.

Tom.

Tom. 2. in Geneſ. fol. 143. a. in cap. 19. Ego ipſe eam ob cauſam odi meos libros, & ſæpè opto eos interire, quod metuã ne morentur lectores, & abducant à lectione ipſius ſcripturæ, QUAE SOLA OMNIS SAPIENTIAE FONS EST, AC TERREOR EXEMPLO SUPERIORIS AETATIS. Poſtquam enim in hominum commentarios inciderunt, qui ſacris ſtudiis dediti erant, non ſolùm plurimum temporis in lectione veterum Theologorum conſumſerunt: ſed etiam tandem occupati ſunt in Ariſtotele, Averroe & aliis, ex quibus poſtea nati ſunt Thomæ, Scoti & ſimilia portenta.

(***)
†*†
*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]

455.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 455 8° [1,-3]